

POSTĘPOWANIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ POLITYKI KONKURENCJI

KOMISJA EUROPEJSKA

Komunikat Komisji opublikowany na podstawie art. 27 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 w sprawie AT.39816 – Dostawy gazu na rynki wyższego szczebla w Europie Środkowo-Wschodniej

(2017/C 81/09)

1. Wprowadzenie

- (1) Zgodnie z art. 9 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu ⁽¹⁾ Komisja może zdecydować – w przypadkach, w których zamierza przyjąć decyzję nakazującą zaprzestanie naruszania prawa i gdy zainteresowane strony proponują zobowiązania, aby uwzględnić zastrzeżenia wyrażone przez Komisję we wstępnej ocenie – o nadaniu tym zobowiązaniom mocy wiążącej dla przedsiębiorstw. Decyzja taka może zostać przyjęta na czas określony i oznacza, że nie ma już dalszych podstaw do podejmowania działań przez Komisję. Zgodnie z art. 27 ust. 4 wspomnianego rozporządzenia Komisja publikuje zwięzłe streszczenie sprawy i zasadniczą treść zobowiązań. Zainteresowane strony mogą przedłożyć swoje uwagi w terminie wyznaczonym przez Komisję.

2. Streszczenie sprawy

- (2) W dniu 22 kwietnia 2015 r. Komisja przyjęła pisemne zgłoszenie zastrzeżeń dotyczące domniemanego naruszenia art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej („TFUE”) przez przedsiębiorstwa OAO Gazprom i OOO Gazprom Export („Gazprom”) na rynkach wyższego szczebla hurtowej dostawy gazu ziemnego w Bułgarii, Estonii, Republice Czeskiej, na Węgrzech, Łotwie, Litwie, w Polsce i na Słowacji („Europa Środkowo-Wschodnia”). Niniejszy dokument stanowi wstępną ocenę w rozumieniu art. 9 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1/2003.
- (3) We wstępnej ocenie Komisja stwierdza, że Gazprom posiada dominującą pozycję na wszystkich ośmiu rynkach wyższego szczebla hurtowej dostawy gazu ziemnego w Europie Środkowo-Wschodniej. Według wstępnej opinii Komisji możliwe jest, że Gazprom nadużył wspomnianej pozycji dominującej, co narusza art. 102 TFUE.
- (4) W szczególności Gazprom mógł wdrożyć ogólną strategię noszącą znamiona nadużycia, stosując ograniczenia terytorialne w umowach o dostawy do państw Europy Środkowej i Wschodniej. Ograniczenia te obejmują zakazy eksportu, klauzule dotyczące miejsca docelowego i środki równoważne, które mogły nie pozwalać na transgraniczny przepływ gazu.
- (5) Wspomniane ograniczenia terytorialne mogły pozwolić Gazpromowi na prowadzenie nieuczciwej polityki cenowej w pięciu państwach członkowskich, mianowicie w Bułgarii, Estonii, na Łotwie, Litwie i w Polsce, poprzez ustalanie cen hurtowych, które były znacznie wyższe niż konkurencyjne ceny gazu w Europie Zachodniej.
- (6) Gazprom mógł również dopuścić się nadużycia swojej pozycji dominującej na rynku wyższego szczebla hurtowej dostawy gazu ziemnego w Bułgarii poprzez uzależnienie dostawy gazu od inwestycji w projekt Gazociągu Południowego (*South Stream*).
- (7) Ze wstępnej oceny Komisji wynika, że praktyki prowadzone przez Gazprom mogą tworzyć przeszkody w swobodnym przepływie gazu w obrębie rynku wewnętrznego, zmniejszać płynność i wydajność rynków gazu i prowadzić do wyższych cen gazu ziemnego.

3. Zasadnicza treść zaproponowanych zobowiązań

- (8) Gazprom nie zgadza się ze wstępną oceną Komisji. Niemniej jednak zgodnie z art. 9 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 zaproponował on zobowiązania, których może się podjąć, by uwzględnić zastrzeżenia Komisji w zakresie konkurencji. Główne elementy tych zobowiązań są opisane poniżej.

⁽¹⁾ Dz.U. L 1 z 4.1.2003, s. 1. Ze skutkiem od dnia 1 grudnia 2009 r. art. 81 i 82 Traktatu WE stały się odpowiednio art. 101 i 102 TFUE. Treść tych dwóch grup postanowień jest zasadniczo identyczna. Dla celów niniejszego zawiadomienia odniesienia do art. 101 i 102 TFUE należy rozumieć, tam gdzie to stosowne, jako odniesienia do art. 81 i 82 Traktatu WE.

- (9) Gazprom zobowiąże się do wprowadzenia szeregu zmian w swoich odpowiednich umowach w celu usunięcia przeszkód w swobodnym przepływie gazu po cenach konkurencyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej:
- Gazprom nie będzie stosował i wprowadzał do umów o dostawy gazu do państw Europy Środkowo-Wschodniej żadnych postanowień umownych, które pośrednio lub bezpośrednio mogą zakazywać klientom możliwości reeksportu lub odsprzedaży gazu, ograniczać tę możliwość lub czynić ją gospodarczo mniej atrakcyjną. Gazprom zobowiąże się również do niewprowadzania takich środków w umowach o dostawy gazu do Europy Środkowo-Wschodniej w przyszłości;
 - Gazprom zapewni, z zastrzeżeniem zgody kontrahentów, wprowadzenie wszelkich racjonalnie wymaganych zmian w umowach dotyczących Bułgarii i Grecji, które są niezbędne do zawarcia umów dotyczących połączenia międzysystemowego między Bułgarią a innymi państwami członkowskimi UE;
 - Gazprom zaoferuje swoim klientom w Europie Środkowo-Wschodniej możliwość wnioskowania o to, by całość lub część umownej ilości gazu dostarczanego do niektórych punktów dostawy w Europie Środkowo-Wschodniej była dostarczana do innego punktu dostawy używanego przez Gazprom dla dostaw do Bułgarii i państw bałtyckich. Gazprom zobowiąże się do oferowania tej możliwości tak długo, jak długo klient nie będzie w stanie sam zorganizować transportu gazu z odnośnych punktów dostawy określonych w umowie do Bułgarii lub państw bałtyckich;
 - Gazprom zaoferuje wprowadzenie klauzuli dotyczącej rewizji cen w swoich umowach z klientami, które nie zawierają jeszcze takiej klauzuli, albo zmianę takiej klauzuli w umowach, w których jest ona już przewidziana. Gazprom zobowiąże się do umożliwienia klientom, których to dotyczy, wnioskowania o rewizję ceny, w przypadku gdy cena umowna nie odzwierciedla, między innymi, zmian cen granicznych w Niemczech, Francji i Włoszech lub zmian cen gazu w centrach handlu gazem skroplonym (huby gazowe) w Europie kontynentalnej. Podczas procesu rewizji ceny umownej strony będą miały również możliwość odniesienia się do tych samych konkurencyjnych poziomów odniesienia. Gazprom zobowiąże się także do zwiększenia częstotliwości i szybkości rewizji cen. W odniesieniu do klientów, których to dotyczy, Gazprom zobowiąże się również do wprowadzenia takich samych postanowień dotyczących rewizji cen w umowach zawieranych w przyszłości;
 - Gazprom nie będzie wysuwał roszczeń odszkodowawczych wobec bułgarskich partnerów za odstąpienie od projektu Gazociągu Południowego. Odstąpienie to zostało potwierdzone przez Gazprom.
- (10) Zobowiązania te powinny rozwiązać wątpliwości Komisji poprzez zagwarantowanie swobodnego przepływu gazu po konkurencyjnych cenach w Europie Środkowo-Wschodniej. Gazprom nie będzie już mógł wyodrębnić i izolować rynków gazu w Europie Środkowo-Wschodniej, powołując się na wyraźne ograniczenia terytorialne lub inne środki umowne o skutku równoważnym z ograniczeniami terytorialnymi. Komisja zauważa, że poprawiła się sytuacja w Europie Środkowo-Wschodniej w kontekście infrastruktury gazociągowej i możliwości transgranicznego handlu gazem przez klientów w Europie Środkowo-Wschodniej, czy to w drodze odwrócenia przepływu gazu, czy zamiany (swap). W państwach bałtyckich i w Bułgarii takie możliwości nie są jednak jeszcze w wystarczającym stopniu dostępne.
- (11) Zobowiązania zrekompensują niedostępność przepływów gazu między resztą Europy Środkowo-Wschodniej, z jednej strony, a Bułgarią i państwami bałtyckimi, z drugiej strony. Gazprom zapewni klientom w Europie Środkowo-Wschodniej możliwość dokonywania operacji typu swap, by umożliwić im doprowadzenie większej ilości gazu do państw bałtyckich i Bułgarii. Gazprom będzie mógł za to pobierać specjalną opłatę za usługę, jaką mógłby pobierać za typowy swap na rynkach, na których transport gazu jest dostępny. Możliwość dokonywania takich operacji typu swap będzie miała szczególne znaczenie na wypadek, gdyby ceny gazu w państwach bałtyckich lub Bułgarii miały znacznie odbiegać od cen w pozostałych państwach Europy Środkowo-Wschodniej.
- (12) Powyższe zobowiązania powinny rozwiązać wątpliwości Komisji co do cen obowiązujących we wspomnianych pięciu państwach członkowskich, gdyż klienci będą mieli na mocy umowy możliwość wnioskowania o rewizję cen, między innymi w przypadku gdy cena umowna będzie odbiegać od cen w powszechnie uznanych hubach gazu skroplonego w Europie kontynentalnej. Zobowiązania te będą również stanowiły wyraźną zasadniczą orientację w kierunku konkurencyjnych zachodnioeuropejskich poziomów odniesienia, jakich należy użyć w przypadku rewizji cen. Dzięki temu w przypadku rewizji swoich cen umownych klienci we wspomnianych pięciu państwach członkowskich Europy Środkowo-Wschodniej uzyskają wyraźnie zapisane w umowie prawo do odniesienia się do cen konkurencyjnych i cen gazu skroplonego w hubach gazowych. Wyraźne odniesienie do konkurencyjnych zachodnioeuropejskich poziomów odniesienia podkreśli również ich znaczenie dla arbitrów, w przypadku gdyby negocjacje w sprawie rewizji cen miały zostać rozstrzygnięte w drodze postępowania arbitrażowego. Wszystko to zagwarantuje, że ceny gazu dla Europy Środkowo-Wschodniej nie będą w przyszłości znacząco odbiegać od konkurencyjnych poziomów odniesienia.
- (13) Jeśli chodzi o Bułgarię, zobowiązania ochronią bułgarskich kontrahentów przed roszczeniami odszkodowawczymi po odstąpieniu od projektu Gazociągu Południowego, niezależnie od tego, czy roszczenia takie byłyby uzasadnione. W ten sposób domniemane nadużycie Gazpromu polegające na uzależnieniu dostaw gazu od inwestycji w infrastrukturę gazową w Bułgarii zostanie pozbawione wszelkich skutków.
- (14) Pełna wersja wszystkich zobowiązań została opublikowana w języku angielskim na stronie internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji:

http://ec.europa.eu/competition/index_pl.html

4. Zaproszenie do zgłaszania uwag

- (15) Po zbadaniu rynku Komisja zamierza przyjąć – na podstawie art. 9 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 – decyzję uznającą za wiążące zobowiązania streszczone powyżej i opublikowane na stronie internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji.
- (16) Zgodnie z art. 27 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 Komisja wzywa zainteresowane strony trzecie do zgłaszania uwag na temat zaproponowanych zobowiązań. Komisja musi otrzymać wspomniane uwagi nie później niż w terminie siedmiu tygodni od daty niniejszej publikacji. Zainteresowane strony trzecie są również proszone o przedłożenie nieopatrzonej klauzulą poufności wersji swoich uwag, z której usunięto tajemnice handlowe oraz pozostałe informacje poufne oraz zastąpiono je nieopatrzonym klauzulą poufności streszczeniem lub słowami „tajemnica handlowa” lub „poufne”.
- (17) Prosimy o przesyłanie uzasadnionych odpowiedzi i uwag, przedstawiających istotne fakty. W przypadku stwierdzenia ewentualnego problemu dotyczącego dowolnej części proponowanych zobowiązań prosimy o zasugerowanie możliwego rozwiązania.
- (18) Uwagi z dopiskiem zawierającym numer referencyjny AT.39816 – Upstream Gas Supplies in Central and Eastern Europe można przysłać do Komisji pocztą elektroniczną (na adres: COMP-GREFFE-ANTITRUST@ec.europa.eu), faksem (+32 22950128) lub listownie na poniższy adres:

European Commission
Directorate-General for Competition
Antitrust Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
